

cení důchodové daně řešena v představenstvu žalovaného společenstva a kdy byl vydán oběžník ze dne 7. února 1929, byla známa jen výše původní daně a nikoliv i přírážky. Doslov oběžníku, jímž bere žalované společenstvo na sebe placení důchodové daně, jest zcela všeobecný, neomezuje závazek žalovaného společenstva jen na důchodovu daň, jak byla ukládána v době vydání oběžníku, a mohl proto žalobce jako zaměstnanec počítati s tím, že mu přísluší nárok na mzdu nezkrácenou o daň důchodovou a že se závazek žalovaného společenstva vztahuje i na přírážky k důchodové dani, zavedené zákonem ze dne 28. listopadu 1931 čís. 177 sb. z. a n., pokud se týče zákonem ze dne 15. července 1932 čís. 120 sb. z. a n.

Čís. 14304.

Výklad »dolarové doložky«, pojaté do smlouvy nájemní.

Mezitimní určovací návrh, týkající se takovéto doložky, jest přípustný, měla-li rozhodnutím o něm býti rozřešena nejen otázka nároku na zaplacení nájemného pro spor, v němž byl návrh učiněn, nýbrž i pro budoucně splatné nájemné.

(Rozh. ze dne 11. dubna 1935, Rv I 14/35.)

Žalobci domáhají se první žalobou zaplacení činže a náhrady za užívání přenechaného inventáře, splatných ke dni 31. října 1933, a to 8.335 Kč, a druhou žalobou zaplacení činže a náhrady za užívání přenechaného inventáře za první čtvrtletí 1934 ve výši 10.000 Kč. Oba spory byly spojeny ke společnému projednání podle § 187 odst. 1 c. ř. s. Pokud jde o prvou pohledávku, obmezili ji žalobci v řízení před prvním soudem na 1.583 Kč. Místnosti, z nichž nájem a úhrada za inventář je žalobami žádána, byly pronajaty žalovanému dne 10. října 1932 tehdejší vlastníci domu Ottilii K-ovou na 10 let, počínajíc 1. lednem 1932, s inventářem za 40.000 Kč ročně. Podle odstavce IX. nájemní smlouvy došlo zároveň k dohodě, podle níž — kdyby za trvání smlouvy nastala změna kursu československé koruny k dolaru podle stavu ze dne smlouvy a kdyby rozdíl v kursu činil nejméně 20% tehdejšího kursu — se má o tento rozdíl činže zvýšiti, pokud se týče snížiti. Opíraje se o toto ustanovení smlouvy namítl žalovaný, že nájemné vzhledem k poklesu kursu dolaru z 34 Kč na 21 Kč 50 h je značně nyní menší, takže druhá pohledávka o pokles ten zmenšená je jeho protipohledávkami úplně vyčepřána, první pohledávka pak z téhož důvodu nyní zmenšená po srážce na ni zaplacených 3.000 Kč činí jen 1.215 Kč. Tento dluh však žalovaný rovněž neuznal, namítaje, že vznikl jen chybou vyúčtování. Ohledně zažalovaných pohledávek za používání inventáře 1.666 Kč a 2.000 Kč namítl konečně nepřislusnost soudu, tvrdě, že jde o samostatné pohledávky, vzniklé ze zvláštní smlouvy od smlouvy nájemní odlišné. Za řízení před prvním soudem učinil konečně mezitimní určovací návrh za tím účelem, by bylo zjištěno, že má právo pro případ, že by kurs československé koruny vůči dolaru podle stavu smlouvy ze dne 10. října 1932 — t. j. 1 dolar se rovná 34 Kč — se změnil nejméně o 20%, totiž, že by dolar v poměru ke kursu československé koruny klesl o více než 20%, platiti

žalobcům jako nájemné (pachtovné) jen částku odpovídající poměrnému poklesu dolaru. První soud nevyhověl námitce věcné nepřislušnosti máje za prokázáno, že závazek žalovaného vznikl z jediné smlouvy nájemní o nájmu místností za 40.000 Kč a že zbytek dluhu, který je žalobami vymáhán, je proto jednotný a 5.000 Kč převyšující, zamítl mezitimní určovací návrh a vyhověl žalobě na zaplacení 1.583 Kč a 10.000 Kč. Z důvodů: Při uzavření smlouvy žádala Otilie K-ová, by byla do smlouvy pojata dolarová klausule, poněvadž se chtěla chrániti proti znehodnocení peněz. Dolarová klausule byla ujednána proto, poněvadž dolar platil jako neznehodnocená měna a nikdo tehdy nemyslel na znehodnocení dolaru. Dolarová klausule byla pojata do pachtovní smlouvy ve znění žalovaným uvedeném, protože právní zástupce žalovaného zastával stanovisko, že pachtýři příslušejí z dolarové klausule tatáž práva, jako propachtovatelce. Dolarová klausule byla tudíž pojata za tím účelem, aby propachtovatelka a pachtýř byli chráněni, pachtovné mělo zůstatí podle své vnitřní ceny vždycky stejným, pachtýř tudíž neměl nikdy platiti více, než by odpovídalo vnitřní ceně peněz v době uzavření pachtovní smlouvy a jinak neměla propachtovatelka též nikdy více dostati. Jedná se tudíž zde jenom o vnitřní cenu čsl. koruny a měl býti dolar — bylo myšleno na zlatý dolar — jenom měřítkem ceny. Pokud tudíž žalovaný stojí na tom stanovisku, že vzhledem ke kursu dolaru, který naproti době uzavření pachtovní smlouvy klesl o více jak 20%, může žádati o slevu pachtovného, jest tento názor mylný. Zlatý dolar, k němuž směřoval úmysl stran, není znehodnocen. Znehodnocen jest jenom papírový dolar, který ovšem cestou zákonné fikce jest totožný s dřívějším zlatým dolarem. Této zákonné fikce lze se však dovolati jenom tam, kde podle zákona platí, t. j. v Americe, a lze ji použiti jenom tam, kde jest konati placení dolaru, nikoliv však tam, kde dolar byl pouhým měřítkem ceny. Vnitřní cena čsl. koruny ke zlatému dolaru nezměnila se však od uzavření pachtovní smlouvy, takže žalovaný nemůže, odvolávaje se na dolarovou klausuli, požadovati slevu pachtovného. Soud tudíž zavrhl mezitimní návrh na zjištění. Ježto žalovaný není oprávněn žádati o 20% zlevnění pachtovného na základě dolarové klausule, nemá z tohoto titulu žádných nároků proti žalující, ježto ani ne tvrdí, že by byl platil více než ujednané pachtovné, při čemž budiž poukázáno k tomu, že nároky žalovaného, i kdyby stávaly po právu, by nebyly způsobilé ke kompensaci, poněvadž jsou úplně nejisté a poněvadž nanejvýš by stávaly po právu vůči Ottilii K-ové jako dřívější vlastníci domu čp. 164 v M. a nikoli vůči nynějším žalobcům. Jelikož výše původně umluveného pachtovného per 40.000 Kč (32.000 Kč a 8.000 Kč) není sporná a ježto dále jest nesporno, že pohledávka žalující strany po srážce platů za sporu konaných a bez ohledu na námitky právnické žalovaným uplatňované činí omezený žalobní obnos, vyhověl soud ze všech těchto důvodů omezené žalobě a rozhodl, jak jest shora uvedeno. Odvolací soud rozsudek prvního soudu potvrdil.

Nejvyšší soud 1. uznal podle mezitimního určovacího návrhu, 2. nevyhověl dovolání ve příčině dílčí částky 2.000 Kč z 10.000 Kč jako náhrady za užívání inventáře, 3. odmítl dovolání, pokud jde

o zažalovaných 1.583 Kč, 4. vyhověl dovolání co do částky 8.000 Kč, zrušil v této části rozsudky nižších soudů a uložil prvému soudu nové jednání a rozhodnutí.

D ů v o d y:

Žalobci domáhají se první žalobou, podanou pod sp. zn. Ck IIa 763/33, zaplacení činže a náhrady za užívání přenechaného inventáře splatných ke dni 31. října 1933, a to 8.335 Kč s přísl., a mimo to další žalobou zaplacení činže a náhrady za užívání přenechaného inventáře za první čtvrtletí 1934 částky 10.000 Kč s přísl. Třebaže oba spory byly spojeny ke společnému projednávání podle § 187 odst. 1 c. ř. s. a rozhodnuty společným rozsudkem, nezměnilo to nic na samostatnosti obou pohledávek, z nichž každou co do přípustnosti dovolání jest posuzovati samostatně. Prvou pohledávku obmezili žalobci na částku 1.583 Kč 64 h. Rozhodoval tedy již prvý soud o sporném předmětu, nepřevyšujícím na penězích částku 2.000 Kč, a ježto odvolací soud potvrdil rozsudek prvního soudu, není co do této pohledávky dopuštěno dovolání podle § 502 odst. 3 c. ř. s.

Šlo o jednotnou smlouvu jak co do místností, tak co do inventáře a připadá z druhé pohledávky 10.000 Kč částka 8.000 Kč za užívání najatých místností a částka 2.000 Kč za užívání přenechaného inventáře. Dolarová doložka uvedená v odstavci IX. smlouvy ze dne 10. října 1932 netýkala se úplaty za užívání přenechaného inventáře. Dovolání ve příčině mezitimního určovacího návrhu a ve příčině pohledávky 8.000 Kč za užívání najatých místností za dobu od 1. ledna do 31. března 1934 jest oprávněné, ježto opodstatněna jest výtká nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Podle jednotné pachtovní správně nájemní smlouvy ze dne 10. října 1932 pronajala tehdejší vlastnice domu Otilie K-ová žalovanému kavárenské a jiné místnosti na 10 let počínajíc 1. lednem 1932 a mimo to inventář, vše za roční činži 40.000 Kč, splatnou čtvrtletně vždy 1. ledna, 1. dubna, 1. července a 1. října předem, a podle odstavce IX. nájemní smlouvy o místnostech došlo k dohodě, podle níž — kdyby za trvání smlouvy nastala změna kursu československé koruny k dolaru podle stavu ze dne smlouvy, a kdyby rozdíl v kursu činil nejméně 20% tehdejšího kursu — se má o tento rozdíl činže zvýšiti, pokud se týče snížit. Dr. H. chtěl původně pojmouti do smlouvy zlatou doložku, však tehdejší propachtovatelka K-ová žádala, aby byla pojata do smlouvy dolarová doložka, poněvadž se chtěla chrániti proti znehodnocení peněz, a dolarová doložka byla skutečně pojata do smlouvy, poněvadž dolar platil tehdy jako stálá měna. Na základě těchto zjištěných skutečností dospěly soudy k závěru, že úmysl stran směřoval ke zlatému dolaru a že účelem dolarové doložky bylo, aby obě strany byly chráněny jak před snížením, tak před zvýšením vnitřní hodnoty peněz, tedy v tomto případě československé koruny, že zlatý dolar měl býti pouze měřítkem, aby mohlo býti zjištěno, zda nastalo znehodnocení nebo zhodnocení československé koruny, t. j. zda došlo ke změně vnitřní hodnoty československé koruny, a že zlatý dolar byl vzat za měřítko proto, že platil za měnu ustálenou a strany ani netušily, že by mohlo nastati také znehodnocení dolaru. Se závěrem tím nelze souhla-

siti. Nižší soudy nemají pro svůj úsudek, že úmysl stran, t. j. souhlasný úmysl obou stran, směřoval ke zlatému dolaru, žádného skutkového podkladu, neboť z doslovu t. zv. dolarové doložky úmysl ten nevyplývá, rovněž ne z ostatních listin, jimiž důkaz byl proveden. Rozhodným jest ne vnitřní úmysl stran, nýbrž projev vůle na venek učiněný. Kdyby bylo bývalo úmyslem stran — totiž obou stran a nejen jedné z nich — aby přes učiněnou úmluvu zůstala v každém případě zachována i při poklesu kursu dolaru smluvená výše nájemného v československých korunách, čili kdyby byly strany vycházely z úmyslu učiniti nájemné nezávislým na kolísání tuzemské měny proti zlatému dolaru, pak by úmluva taková byla musila dojít výrazu buď ve smlouvě nájemní, což se nestalo, nebo by se byla musila státi výslovně nebo stejně jasně konkludentními činy (§ 863 obč. zák) mimo písemnou smlouvu, ale ve příčině té žalobci nic netvrdili. Je proto rozhodným jedině doslov odstavce IX. pachtovní (nájemní) smlouvy ze dne 10. října 1932, kde o zlatém dolaru není řeči — a jde tu jen o výklad tohoto ujednání. Doslov ten je však zcela jasný, a nepřipouští podle zásady poctivého styku (§ 914 obč. zák.) jiný výklad, než že menší kursovní kolísání mezi československou korunou a americkým dolarem má zůstatí bez vlivu na smluvenou výši činže a že nemělo býti žádné ze smluvních stran ani na újmu, ani k prospěchu, že však větší kursovní výkyvy, to jest stoupnutí nebo klesnutí kursu československé koruny proti dolaru nejméně o 20% proti kursovnímu stavu ze dne 10. října 1932 mělo býti na prospěch buď propachtovatele, kdyby totiž kurs dolaru stoupl v tuzemsku nejméně o 20%, nebo naopak nájemci (žalovanému), kdyby kurs dolaru klesl nejméně o 20%. Ujednání to mělo býti zřejmě stejnou měrou na prospěch nebo ke škodě té neb oné smluvní strany podle toho, jak se kursovní poměry vyvinou, a nikoliv jen k prospěchu pronajímatelky a ke škodě nájemníka. Doložka taková, již se v poměrech smluvních často užívá, není nemravnou, zejména když platí stejnou měrou pro obě strany a proti oběma. Poněvadž je nesporno, že proti dni uzavření pachtovní (nájemní) smlouvy nastala změna kursu československé koruny k dolaru o více než 20%, a to v tom směru, že kurs československé koruny v poměru k dolaru stoupl, má žalovaný nájemce podle smlouvy právo platiti za najaté místnosti v domě patřícím nyní žalobcům sníženou činži o kursovní rozdíl, jaký je v den splatnosti té které činžovní splátky. V důsledku toho jest se nejdříve zabývati formálními předpoklady mezitímního určovacího návrhu. Právní význam mezitímního určovacího návrhu, jež dovoluje zákon učiniti podle §§ 236 a 259 c. ř. s. i žalobci i žalovanému, musí — je-li vůbec třeba určití právo nebo právní poměr — přesahovati rámec základního sporu a proto se nesmí právo, které se má zjistiti, vyčerpávati v nároku uplatněném žalobou, neboť by jinak nebylo třeba, by se zvláštním a pravomoci schopným soudním výrokem (§ 411 c. ř. s.) zjišťovalo. Důsledkem toho byl by zbytečným a nepřípustným mezitímní určovací návrh, jímž by se mělo určití právo nebo právní poměr, jímž se žalobní nárok vyčerpává (srov. rozh. č. 10963 a j. sb. n. s.). O takový případ zde nejde, neboť není sporu o tom, že smluvená doba nájemní ještě neuplynula, takže k rozporu o výkladu odst. IX. smlouvy došlo nejen v přítomném sporu, ale mohlo by dojít také při každé budoucí činžovní splátce. Navrhované určení práva, které je sporné a na jehož existenci nebo neexi-

stenci závisí rozhodnutí o žalobní prosbě, přesahuje tedy rámec sporu stran, neboť rozhodnutím o právu žalovaného platiti nájemné podle smluvené t. zv. dolarové doložky může býti rozřešena nejen otázka žalobního nároku pro tento spor, nýbrž i pro budoucně splatné nájemné. Je tedy mezitímní určovací návrh přípustný a bylo mu vyhověti. Pokud jde o výši žalobního nároku na zaplacení činže za první kvartál 1934, nebylo možno dovolacímu soudu ve věci hned rozhodnouti proto, že pro rozhodnutí v příčině té nebyl nižšími soudy zjištěn potřebný skutkový podklad, t. j. nebylo zjištěno, kolik činil onen rozdíl v den splatnosti nájemného z místností.

Čís. 14305.

Vykonavatel poslední vůle jest oprávněn navrhnouti, aby pozůstalostní soud ustanovil správce pozůstalosti, a podati rekurs do usnesení, jímž byla svěřena správa pozůstalosti dědicí, jenž podle jeho názoru nebyl povolán zůstavitelem podle poslední vůle za dědice.

Náhradní dědic jest již před uskutečněním dědického nápadu oprávněn podávati návrhy nebo stížnosti co do správy pozůstalosti.

Nestačí, že zůstavitel ustanovil sám určitou osobu substitučním opatrovníkem. Takový opatrovník může býti ustanoven jen soudem, jest pak účastníkem řízení a jest ho slyšeti o návrzích dědiců.

(Rozh. ze dne 11. dubna 1935, R II 77, 78/35.)

První soud ustanovil k návrhu vykonavatele poslední vůle zemřelé Antoinetty A-ové Karla B-iho správcem pozůstalosti Richarda B-iho, zamítl návrh dědice Dr. Karla A-a, by jemu byla přenechána podle § 145 nesp. pat. správa pozůstalosti a zároveň udělil Alexandrovi K-ymu podle § 118 nesp. pat. lhůtu na rozmyšlenou k podání dědické přihlášky. Rekursní soud k rekursu Karla A-a změnil usnesení prvního soudu a zamítl návrh vykonavatele poslední vůle na jmenování Richarda B-iho správcem pozůstalosti, zrušil výrok prvního soudu, jímž byl zamítnut návrh Dr. Karla A-a na odevzdání správy pozůstalosti jemu podle § 145 nesp. pat. a uložil prvnímu soudu, by o tomto návrhu znovu jednal a rozhodl, a dále zamítl návrh Alexandra K-yho na udělení lhůty podle § 118 nesp. pat. **Z d ů v o d ů:** Vykonavatel poslední vůle není oprávněn zasahovati do pozůstalostního řízení dále, nežli se to srovnává s touto funkcí. Nebyl proto oprávněn navrhnouti, aby pozůstalostní soud ustanovil správce pozůstalosti. Kdy musí soud pozůstalostní ustanoviti opatrovníka ke správě pozůstalosti, ustanovuje §§ 78, 128 a 129 nesp. pat. Může se tedy takové opatření státi jen, nejsou-li dědicové známí, nebo nepodají-li dědické přihlášky. V daném případě jest však dědic znám; proti jeho vůli neměla býti zřízena správa pozůstalosti a nesměl býti pověřen nikdo správou pozůstalosti, ať již pod domnělou funkcí opatrovníka nebo pouhého správce. Tím méně smělo se tak státi ohledně substitučního jmění, kterého se dostalo zůstavitelce a ohledně něhož jest pozůstalost po Gabriele kněžně z H-ů-W-ů znovu projednati. Dědic Dr. Karel A. navrhl, aby mu bylo přenecháno obstarávání a správa pozůstalosti podle § 145 nesp. pat. Soud